

Hoe hoog zijn de pachtprizen eigenlijk?

Ieder jaar stelt de minister van Landbouw de nieuwe, hoogst toegelaten, regionale pachtprizen vast. In het noordelijke weidegebied is de maximale pachtprijs voor 2022 vastgezet op 511 euro per hectare. In de bouwhoek en op het Hogeland gaat het om 695 euro per hectare.

De prijzen worden berekend op basis van de bedrijfsresultaten van middelgrote en grote akkerbouw- en melkveebedrijven in het desbetreffende gebied. Voor 2022 hield de minister rekening met de gemiddelde opbrengsten tussen 2016 en 2020.

Gjalt Tjeerdsma pacht dik 59 hectare van de Cornelia Stichting en betaalt zo'n 500 euro per hectare, maar de prijs fluctueert dus mee met het vastgestelde gemiddelde 'opbrengend vermogen' van de grond. En daar zit hem de kneep, aldus de boer. Met natuur-inclusief werken wordt geen rekening gehouden. „Wy ha hjir bygelyks in wettersuverjend eco-systeem, skat dêr de wearde mar ris fan yn.“

Ondertussen fluctueren de Nederlandse pachtprizen in Italië het hoogst van Europa zijn. In 2006-2007 betaalde Gjalt Tjeerdsma bijvoorbeeld 22.232 euro aan pacht. In 2008-2009 ging het om 29.990, in 2016/2017 schoot de prijs omhoog naar 44.619 en in 2019/2020 betaalde hij 32.920 euro.

Lastig is ook dat het pachtbedrijven vaak aan een waardevast onderpand zoals grond of gebouwen op eigen grond ontbreekt. Daardoor berekenen banken vaak hoge rentes en hanteren ze veel kortere aflossingstermijnen wat het financieren van pachtbedrijven duurder maakt.

De pachtboer uit Lippenhuizen in zijn keuken: „Ik wil benaderd worden als een boer die het land dient.“ Zijn partner Leonne Muller: „Soms denk ik wel eens: Ooooo, dit gaat fout.“

ZOEMEND LAND, SCHONE STRONT EN EEN 'OPGEKNOOPTE' BOER

Zijn land is een zoemend, wuiwend, kleurig levenswerk. Een walhalla voor kruiden, bloemen en insecten. Maar nadat de pacht twee keer verhoogd werd, knapte er iets in biologisch dynamisch melkveehouder Gjalt Tjeerdsma uit Lippenhuizen. Keer op keer betaalde hij te laat en uiteindelijk zelfs helemaal niet. En nu zijn de rapen gaar.

TEKST JANTJEN DE BOER
FOTO'S CATRINUS VAN DER VEEN

Op het dak van de monumentale boerderij Rûn Libben en Grûn aan de Sweachsterwei in Lippenhuizen nestelen ooievaars. Ongenaakbaar kijken ze vanaf de schoorstenen en de üleboerden naar beneden.

Het dak oogt haveloos, als een gebit met gaten. Nee, het is geen vetpot in huize Tjeerdsma. Het land ligt er weliswaar glorieus bij, maar als er geen oplossing komt moet de melkveehouder per 1 november de landerijen verlaten.

Blootsvoets loopt Gjalt Tjeerdsma over het grasland. De boer met veertig melkkoeien wijst op lisdoden in de sloot en op het antieke autobruggetje over het Koningsdiep waar opnames werden gemaakt voor de televisieserie *De geschiedenis van Nederland*.

De cameramensen waren verrukt omdat het er zo oud voelde, weet hij. Onder zijn voeten groeit valse kamille en even verderop wijst hij naar zegge, wikke en bitterzoet. „Dit is in keninkryk. Neat oars.“

Maar de schoonheid ervan wordt

niet gewaardeerd, vindt hij. In 2008 en 2010 kregen alle pachters van de Cornelia Stichting in Beetsterzwaag te maken met pachtverhogingen van 21 en 37 procent.

GEJOJO MET PACTPRIJS

Dat „gejojo met de pachtprijs“, na jaren ploeteren was de boer er klaar mee. „Ik heb geen zin om de schrale werkelijkheid te verbergen achter boekhoudkundige trucjes en dus moet ik kiezen. Of ik betaal andere nota's niet, of ik betaal de pacht niet.“

In 2018 viel er voor het eerst een gat in zijn betalingsverkeer met de Cornelia Stichting. En in 2019, 2021 en 2022 weer. 'Kan het kloppen dat de pachtfactuur nog niet is voldaan?', mailde de rentmeester van de stichting in mei vorig jaar. Op de eerste dag van die maand had Tjeerdsma 17.317,52 euro moeten betalen, niet lang daarna wordt hij officieel van verzuim beticht.

Wat opvalt in de correspondentie is dat beide partijen elkaar niet meer verstaan. Volgens de Cornelia Stichting is de boer een pachtover-

eenkomst aangegaan met voorwaarden waaraan hij zich moet houden. Volgens Gjalt Tjeerdsma boert hij 'met ontzag'. „Ontzag voor alles wat ons draagt.“ Hij vindt dat de pachtprijs daarmee in overeenstemming moet zijn.

In april organiseerde het Living Lab Fryslân een bijeenkomst over natuur-inclusief verpachten in het kerkje van Friens. In Friesland bestaat 40 procent van de landbouwgrond uit pachtgrond. Landeigenaren die hun grond verhuren kunnen bijdragen aan een omslag naar natuurvriendelijke landbouw, is het idee. Maar hoe doe je dat? „De waarde van land staat niet meer altijd in verhouding tot wat land economisch gezien kan opbrengen“, zei ruraal socioloog Margriet Goris in Friens. „De prijsnaam van landbouwgrond en van pacht is gericht op schaalvergroting, op monocultuur en op het gebruik van landbouwchemicaliën. En dat bemoeilijkt een omschakeling naar natuur-inclusieve landbouw.“

Zestien jaar geleden kocht Gjalt Tjeerdsma na een uitputtende boedelscheiding met zijn ex-vrouw de statige herenboerderij plus ondergrond van de Cornelia Stichting. Hij ging akkoord met de voorwaarden; als hij het pand weer kwijt wil heeft de stichting het recht op eerste koop, voor 60 procent van de waarde. De omliggende landerijen bleven in eigendom van de stichting.

Tjeerdsma bewerkte het land destijds al jaren. In 1981 kwam hij van de Carolinahoeve in Beetsterzwaag, waar zijn overgrootvader ooit begon, op uitnodiging van de Cornelia Stichting naar de statige pachtboerderij in Lippenhuizen.

VARKENSSTRONT

Hij barstte van de plannen. In Beetsterzwaag had hij veertig koeien maar nu wilde hij vermeerder. Intensiever worden was het idee. Hij strooide kunstmest en „rukte de bargestront mei jild ta“ uit de rest van het land aan. Met iets van spijt in zijn stem: „Ik gong yn de wedijver om te groeien.“

Gjalt Tjeerdsma trok percelen recht, bracht sloten op diepte en zaaide grasland opnieuw in, maar

Ontzag voor alles wat ons draagt

gaandeweg begon er iets te knagen. In een oud interview in streekkrant *Sa* zegt hij het zo: 'De Verenigde Naties verbieden chemische wapens op het slagveld maar wij gebruiken ze wel op de akkers. Hoe gestoord wil je het hebben?'

Hij sloeg aan het experimenteren met bacteriën, schimmels en nieuwe melkveerassen. „Ik ging van verdeel en heers naar deel en eer“, zegt hij erover. Langzaam werd het oude land langs het Koningsdiep weer een zee vol kleur en insecten.

JUICHEND MESTRAPPORT

Een paar weken geleden liet de boer een monster van zijn koeienmest analyseren door onderzoeker Jelmer Buijs. 'De uitkomsten geven aan dat het bedrijf van G. Tjeerdsma een zeer bijzondere prestatie levert ten aanzien van de bescherming van het milieu', noteerde Buijs in een juichende rapportage. In het mestmonster werden 'slechts twee bestrijdingsmiddelen' aangetroffen.

Heel uitzonderlijk, aldus Buijs die op vijftien gangbare rundveebedrijven in Gelderland gemiddeld 159 keer meer bestrijdingsmiddelen in de mest vond. Bij acht andere biologische en biologisch-dynamische melkveehouderijen in Nederland zaten 91 keer meer chemische middelen in de koeienstront.

Tjeerdsma ziet het rapport als de zoveelste bevestiging van zijn manier van werken. Hij weet dat zijn land gezond is. Hij weet dat het zindert van het leven en hij wil gezien worden door de Cornelia Stichting. „Mar dat bart no net. Ik >>

